

Mevrstniško nasilje: analiza stanja

Alina Bezlaj in Manja Skočir

INŠTITUT ZA
KRIMINOLOGIJO
pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

UNIVERZA
V LJUBLJANI

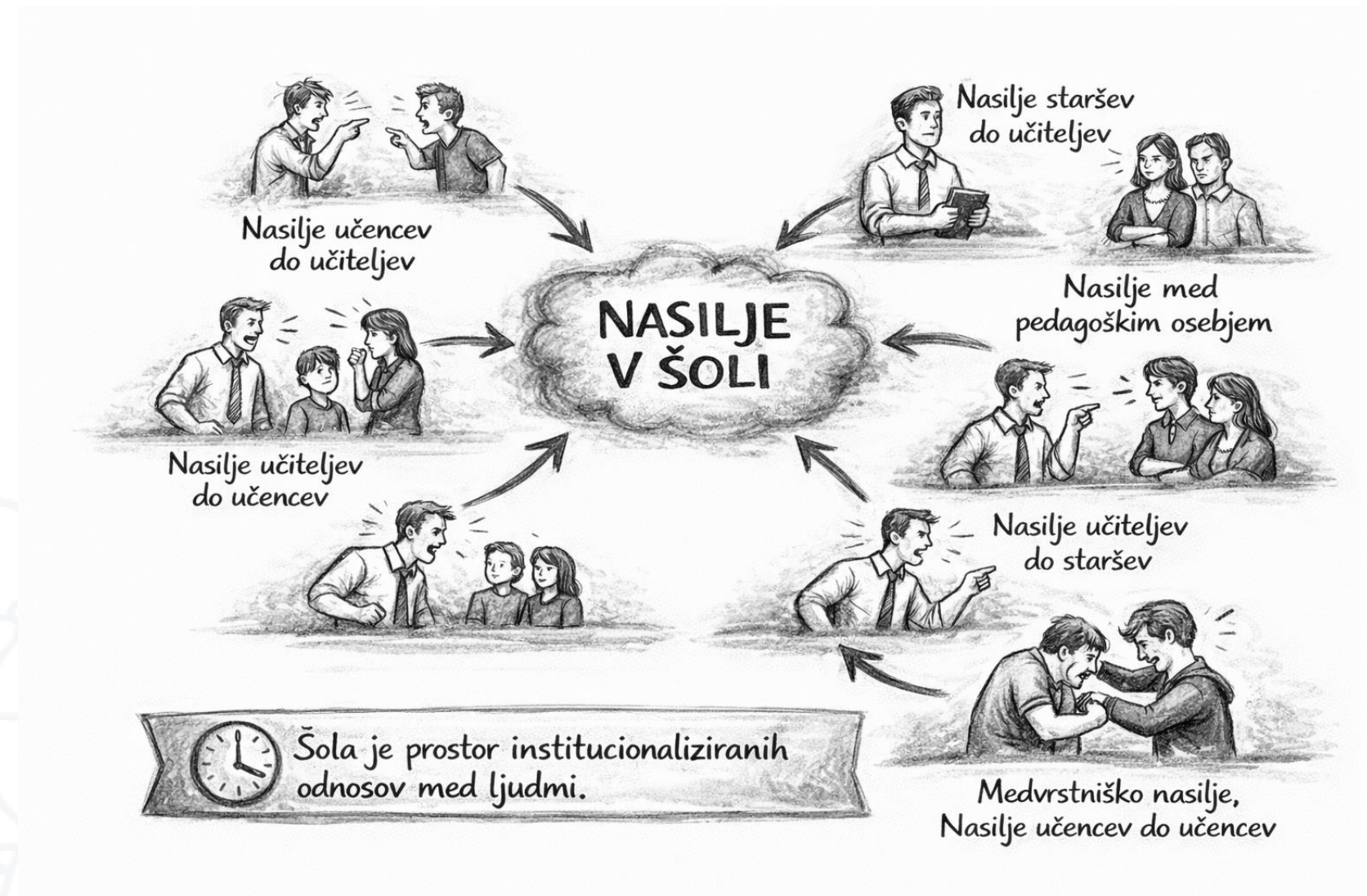
PF

Pravna
fakulteta

ŠOLSKO NASILJE

- Medvrstniško nasilje
- Nasilje med starši in učitelji
- Nasilje med zaposlenimi
- Nasilje učiteljev nad učenci

→ Šolsko nasilje je torej večakterski in večnivojski pojav.

POJAVNE OBLIKE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

- Fizično/ telesno nasilje
  - Verbalno/ besedno nasilje
  - Relacijsko/ odnosno nasilje
  - Spletno nasilje
- Starost in spol kot dejavnika, ki vplivata na pojavno obliko nasilja
- Med dekleti več relacijskega nasilja (izključevanje, ignoriranje, širjenje govoric ...), fantje so pogosteje izpostavljeni fizičnemu in besednemu nasilju
  - Vpletenost v fizično nasilje s starostjo upada, vpletenost v spletno pa s starostjo narašča

ŠOLSKO NASILJE

- Medvrstniško nasilje
- Nasilje med starši in učitelji → prevladujejo nefizične oblike nasilja
- Nasilje med zaposlenimi → zlasti besedno in relacijsko nasilje
- Nasilje učiteljev nad učenci → predvsem verbalno in fizično nasilje

DEJAVNIKI TVEGANJA ZA MEDVRSTNIŠKO NASILJE

- **Individualni dejavniki**
  - Spol
  - Starost
  - Psihološke in osebnostne lastnosti
  - Prepričanja in vrednote
  - Socialne in čustvene veščine
  - Učni uspeh
  - Etnična pripadnost
  - Socialno-ekonomski status

DEJAVNIKI TVEGANJA ZA MEDVRSTNIŠKO NASILJE

- **Socialni dejavniki**
  - Družinsko okolje
  - Šolsko okolje in razredna klima
  - Odnosi z vrstniki
  - Širše družbeno okolje

STORILCI IN ŽRTVE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

- **Žrtve nasilja**
  - Fizične značilnosti
  - Osebnostne in vedenjske značilnosti
  - Odzivanje na nasilje
  - Odnosi z vrstniki in socialno okolje
  - Odnosi z učitelji
- **Storilci nasilja**
  - Fizične značilnost
  - Osebnostne in vedenjske značilnosti
  - Odzivanje na konflikte
  - Odnosi z vrstniki in socialno okolje
  - Odnosi z učitelji
- **Storilci-žrtve nasilja**
  - Osebnostne in vedenje značilnosti
  - Odzivanje na nasilje
  - Odnosi z vrstniki in socialno okolje
  - Odnosi z učitelji

POSLEDICE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

- Duševno zdravje
- Telesno zdravje
- Šolski uspeh in izobraževalne poti
- Odnosi in socialno funkcioniranje

ODZIVANJE NA MEDVRSTNIŠKO NASILJE

- Nihanje med dvema skrajnostma:
  - **Banalizacija** («del odraščanja») na eni in
  - **pretirano ukrepanje/kaznovanje** (ničelna toleranca, izključevanje, policija kot prva rešitev) na drugi strani.
- Učinkovito odzivanje je nekje vmes: hitro, dosledno in jasno, hkrati pa podporno, primerno zrelosti vpletenih in usmerjeno v to, da se nasilje ustavi in ne ponavlja.

KDO VSE SE ODZIVA?

Na medvrstniško nasilje se ne odziva le **šola**, ampak tudi

- **Starši**
  - Skupaj s šolo so starši prva linija odziva na medvrstniško nasilje
- **Državne institucije**
  - CSD, organi kazenskega pregona in pravosodja, zdravstvo – npr. službe za duševno zdravje)
- **Mediji in javnost**
  - → oblikovanje družbenega diskurza o medvrstniškem nasilju

ODZIV ŠOL IN UČITELJEV – KAJ NE DELUJE IN KAJ JE POGOSTO SPREGLEDANO?

- Zanašanje zgolj na formalne disciplinske ukrepe
- Nedoslednost / odsotnost jasnih protokolov
  - Če šola nima jasnega notranjega okvirja, se hitro zgodi, da začne odzive narekovati pritisk »od zunaj« ali pa razpoloženje v danem trenutku (recept za nedoslednost)
  - Težava ni v tem, da šole ne ukrepajo, ampak v tem, da ukrepajo nedosledno (odvisno od vpletenega učitelja, aktualnega vodstva, od pojavnih oblik nasilja, ipd.)
- Nefizične oblike nasilja (verbalno, odnosno in spletno nasilje) pogosto ostanejo spregledane

ODZIVI ŠOL IN UČITELJEV - KAJ SE KAŽE KOT NAJBOLJ UČINKOVITO?

- Celošolski intervencijski programi
  - Jasna pravila + dogovorjeni koraki + usposobljeno osebje
  - Vključevanje staršev
  - Doslednost izvajanja je premosorazmerna z učinki
- Restorativne prakse (ko je smiselno)
  - Osredotočenje na popravo škode, odgovornost, obnovo odnosov
- Premišljeno sodelovanje z drugimi institucijami
- Ustvarjanje ustrezne šolske klime
- Ustrezno posredovanje učitelja v razredu
  - Pozitivni, trdni in zaupni odnosi med učitelji in učenci so zaščitni dejavnik: zmanjšujejo agresijo in povečujejo pripravljenost za prijavo nasilja.
  - Da bi lahko učinkovito ukrepal, potrebuje znanje in podporo

ODZIVANJE STARŠEV

- Sodelovanje s starši vpletenih v medvrstniško nasilje je v praksi pogosto izjemno zahtevno – njihovo odzivanje je običajno čustveno in subjektivno
  - Starši žrtev želijo hitro zaščito (kar je legitimno)
  - Starši povzročiteljev se pogosto odzovejo bodisi z zanikanjem bodisi z zelo kaznovalnim pristopom
- Šoli pomaga, če ima **jasen način/ načrt komunikacije**:
  - kaj smo ugotovili
  - kaj smo naredili
  - kaj še bomo naredili
  - kaj pričakujemo tudi od staršev.
- Najboljši rezultati so doseženi, kadar so starševski odzivi **uravnoteženi, informirani in proaktivni**, ne pa zanikajoči, pretirano zaščitniški ali zgolj kaznovalni

ODZIVANJE DRUGIH INSTITUCIJ

- Pomembno je preiščeno vključevanje policije in CSD-jev.
- Če zunanje institucije vključujemo prehitro/avtomatično, tvegamo, da bo prihajalo do kriminalizacije vedenja, ki ga je mogoče obravnavati tudi drugače
- Zato je dobro, da šola ima jasne kriterije:
  - kdaj vključimo zunanje partnerje in
  - zakaj, ter
  - kako ostanemo vključeni tudi takrat — ker šola ostane prostor vsakdanjega življenje otrok in medvrstniških odnosov.
- **Uravnotežen pristop:** institucionalna podpora na voljo, vendar ni avtomatično vsiljena

ODZIVANJE MEDIJEV IN JAVNOSTI

- Družbeni odzivi so pogosto **kontradiktorni** (nihanje med banalizacijo in moralno paniko)
- Povečano poročanje in večja prepoznavnost sta privedla do več zabeleženih primerov (To se pogosto napačno razlaga kot porast nasilja)
- Mediji se osredotočajo predvsem na **najhujše primere**
  - kar krepi vtis stalne krize in spodbuja pozive k hitrim, kaznovalnim rešitvam.
- Hkrati ostajajo tudi v javnosti netelesne oblike **nasilja** pogosto podcenjene ali spregledane.
- Javnemu diskurzu bi koristil **pristop**, ki priznava resnost problema, a se izogiba moralni paniki in daje prednost preventivi, podpori in dolgoročnim, sorazmernim odzivom namesto senzacionalizmu in represiji.

SKLEPNO

- Medvrstniško nasilje ima nekatere podobnosti z mladoletniškim prestopništvom, vendar ga ni mogoče enačiti s klasično kriminaliteto.
- Raziskave kažejo, da **kaznovalno usmerjeni pristopi** pogosto ne zmanjšujejo nasilja in lahko povečajo stigmatizacijo, marginalizacijo in ponavljanje vedenja.
- Učinkovite strategije vključujejo: zgodnje prepoznavanje, podporo, restorativno pravičnost, socialno-čustveno učenje in krepitev pozitivne šolske klime.
- Medvrstniško nasilje je treba obravnavati predvsem kot **kompleksen družbeni in razvojni pojav**, ne kot vprašanje nadzora in kaznovanja.
- Najbolj obetavni so **uravnoteženi, razvojno občutljivi in na dokazih temelječi pristopi**, usmerjeni v dolgoročno preprečevanje in zmanjševanje nasilja.

POSVET:

NASILJE V ŠOLI: LONGITUDINALNO RAZISKOVANJE IN ZAGOTAVLJANJE VARNEGA IN
SPODBUDNEGA ŠOLSKEGA OKOLJA

3. 2. 2026

INŠTITUT ZA
KRIMINOLOGIJO

pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

UNIVERZA
V LJUBLJANI

PF

Pravna
fakulteta

